

مساعدت دولت سلطانی به شروع این معانی، مبادرت و مسارعت واجب دیده شد» و در ادامه به بیان تعلق و ارتباط تواریخ آل عثمان به تواریخ آل سلجوق می پردازد، سپس «ذکر تواریخ سلاطین سلجوقیه» را از سلطان عزالدین غالب کیکاوس (حکومت: ۶۰۰-۶۶۰ق) آغاز می کند و به صورت خیلی کوتاه شاهان سلجوقی را تا آل عثمان و عهد سلطان مراد برمی شمارد. «حکایت وزارت خیرالدین پاشا»، «پادشاهی سلطان بایزیدخان»، «ذکر پادشاه مرحوم و مغفور مسعود و مبرور سعید شهید سلطان محمدخان بن سلطان مراد خان طاب مثواه مجملا و مفصلا مثلاً»، «ذکر پادشاهی سلطان الاعظم و خاقان الافخم سلطان بایزیدخان خلدت خلافته» سایر عناوین کتاب است. در پایان نیز فهرست مطالب و فهرست اعلام قرار داده شده است.

فهیمة سیفی

توفیق: روزنامه‌نگار و مجموعه‌دار ایرانی در استانبول (به انضمام فهرست کتابخانه خصوصی او)، جواد بشری، تهران: وارقان، ۱۳۹۷، ۱۹۲ صفحه.

کتاب توفیق: روزنامه‌نگار و مجموعه‌دار ایرانی در استانبول را دکتر جواد بشری درباره سید محمد توفیق به رشته تحریر درآورده است. کتاب با پیشگفتاری از دکتر مجید غلامی جلیسه راجع به صنعت چاپ و ورود آن به عثمانی، و سپس مقدمه‌ای از مؤلف آغاز شده است. دکتر بشری بعد از مقدمه، شناختنامه‌ای از سید محمد توفیق ارائه

کرده است: سید محمد توفیق فردی ایرانی تبار و اصالتاً همدانی بود که احتمالاً در آسیای صغیر و به احتمال زیاد در بصره (که در آن عهد تحت سیطره عثمانی بود) متولد شد. او در یکی از نوشته‌هایش خود را «همدانی الاصل اسلامبولی المسکن» معرفی کرده است. پس از تحصیلات مقدماتی در بصره، مدتی به استانبول و سپس برای تکمیل تحصیلات خود به مصر رفت. پس از آن به استانبول بازگشت و در این شهر امتیاز روزنامه شمس را ثبت کرد و نیز اداره مدرسه ایرانیان در استانبول را به عهده گرفت. او یکی از افراد تأثیرگذار در فعالیت‌های ایرانیان مقیم استانبول بود. از جمله فعالیت‌های وی می‌توان به این موارد اشاره کرد: همکاری با سید حسن تبریزی معروف به شمس، در ساماندهی امور مربوط به انجمن سعادت؛ ارتباط با بعضی از اعضای کمیته ملیون (در برلن) که در استانبول حضور داشتند و مدیریت شعبه‌ای از این کمیته در استانبول؛ نقش عمده در نشر تعدادی از روزنامه‌های فارسی‌زبان و نیز ارتباط قلمی و فکری با افرادی چون کاظم‌زاده ایرانشهر (مدیر روزنامه ایرانشهر) در اروپا. از دیگر فعالیت‌های او می‌توان به جمع‌آوری کتب نفیس اعم از چاپی و خطی اشاره کرد (ص ۱۷-۲۸). بخش دیگر کتاب، به مبحث روزنامه‌نگاری توفیق می‌پردازد. بنا بر مطالب این بخش، تاریخ جراید فارسی‌زبانان ترکیه با نام توفیق پیوند خورده است. روزنامه‌نگاری فارسی در آسیای صغیر با چاپ ترکستان و اختر آغاز شد، ولی حضور فعال

(فرزند شیخ‌الرئیس)، میتینگ محتشم ایرانیان در استانبول است (ص ۷۵-۱۸۵).

فهمیه سیفی

ششمین گردهمایی مناسبات ایران و ترکیه: تأثیر شخصیت‌های مشترک تاریخی و انعکاس آنها به امروز (متون مقالات ارائه‌شده، آنکارا، ۱-۲ ژوئن ۲۰۰۹)، ویراستاران: پروفیسور حجابی قیرلانغیچ، شریفه یردمیر، ترجمه از فارسی به ترکی و از ترکی به فارسی: مهناز روحی ملکی و راهب محمدی قنبرلو، سازمان تاریخ ترک، آنکارا ۲۰۱۵م، ۴۵۳ (۲۱۰ + ۲۴۳) صفحه.

آنچه در طول تاریخ بشریت موجب جدایی ملت‌ها از یکدیگر شده سیاست بوده و آنچه ملت‌ها را به هم وصل و با هم متحد کرده هنر و علم و ادبیات بوده است. ترکیه و ایران، دو کشور دوست و همسایه، از فرهنگی استوار و دیرین برخوردارند و، به دلیل هم‌مرزی و هم‌زیستی، وارث اندوخته‌های تاریخی و جغرافیایی مشترکی در اعصار متمادی‌اند. و هر دو کشور لازم می‌دانند که برای بهره‌مند ساختن انسان امروز از این میراث گران‌قدر، به‌طور مشترک، فعالیت‌هایی انجام دهند. در این زمینه، به‌ویژه کوشش‌های مشترک فرهنگیان و دانشگاهیان دو کشور بسیار ارزشمند بوده و از اهمیت بالایی برخوردار است.

در ژانویه ۲۰۰۱ موافقت‌نامه‌ای میان سازمان تاریخ ترک و سازمان ارتباطات و فرهنگ اسلامی ایران به امضا رسید که، بر اساس آن، برگزاری

«انجمن سعادت» در استانبول و ارتباط برخی از ایرانیان مقیم استانبول با «کمیته ملیون» در برلن موجب نشر روزنامه‌هایی چون شمس (به صاحب امتیازی و مدیریت سید محمد توفیق)، سروش (با مدیرمسئولی توفیق از سال ۱۳۲۷ق) و خاور (با مدیرمسئولی توفیق از سال ۱۳۴۳ق) شد که تأثیر عمده‌ای در نسل دوم روزنامه‌های فارسی‌زبان استانبول داشتند و توفیق از جمله فعالان ساماندهی این روزنامه‌ها بود (ص ۲۹-۵۲).

همان‌گونه که در شرح احوال توفیق بیان شد، یکی از علائق وی جمع‌آوری کتب نفیس بوده است. مؤلف، در بخش بعدی کتاب، به توضیح و شرح دو کتابخانه بارزش توفیق پرداخته است. چنان‌که از مطالب این بخش فهمیده می‌شود، کتابخانه‌های توفیق از کتابخانه‌های نفیس میرزا حبیب اصفهانی و حسین دانش نیز بارزش‌تر و نفیس‌تر است (ص ۵۳-۷۳).

بعد از این مطالب، بخش پیوست‌های کتاب قرار دارد که پیوست اول به شرح اوضاع ایران و ایرانیان در مقالات و گزارش‌های روزنامه‌های خاور پرداخته است. در پیوست دوم مطالبی پیرامون فعالیت‌های جامعه ایرانیان استانبول و دبستان ایرانیان، برگرفته از روزنامه‌های خاور بیان شده و در پیوست سوم فهرست کتابخانه‌های خصوصی توفیق (چاپ نسخه‌برگردان) بدون کم و کاست آمده است. پیوست آخر هم شامل تصاویری از سه روزنامه نام‌برده شده و نیز عکس‌های دبستان ایرانیان، سید محمد توفیق، ماکس اوپنهایم، شیخ‌الرئیس قاجار، حسام همایون